

Høyhastighets jernbaner – miljøvennlig, effektivt og lønnsomt

Bygget som nye, dobbeltsporede flerbruksbaner for både person- og godstransport, langdistanse-, region- / Inter City- tog, med et tett nett av stasjoner med alternerende stoppmønster, vil være driftsøkonomisk lønnsomme. Hva hindrer da fornuftige løsninger?

I byområdene må det legges til rette for at folk kan/vil forflytte seg primært med kollektive transportmidler, sykling og gange. Pendling over lengre avstander bør primært skje med godt tilrettelagte kollektive tilbud. Høyhastighets jernbaner med et tett nett av stasjoner og et alternerende stoppmønster der det er konsentrasjoner av service, arbeidsplasser og boliger med nærhet til og med effektive tilbringertjenester, vil gi de mest fleksible og beste løsningene der mange/mye skal transporteres. Kort reisetid, i rute og riktig pris vil alltid ha stor verdi for valg av tog fremfor bil. Regjeringen planlegger InterCity baner for 150 milliarder NOK, men har ikke sikret flerbruk og høyhastighet. Dette er i strid med Stortinget, og katastrofalt.

For vei og jernbane må store summer finansieres for nødvendige investeringer i selve infrastrukturen. For Norge er det et luksusproblem; staten har svimlende inntekter fra oljesektoren, som forvaltes av Oljefondet etter egen lov og Stortingets vedtatte "handlingsregelen" for å kunne bruke forrentningen av kapitalen, inntil 4 % pr. år, til forskning, utdanning, infrastruktur og skattelettelser for næringslivets konkurransekraft. Kapitalen er idag i stor grad investert i eiendomsselskaper og statsobligasjoner i utlandet, med usikker avkastning og med lave renter. Ellers er den norske staten blant de mest solide i verden, med mulighet å kunne låne penger til en gunstig rente; p.t. under 2 % p.a.

Utenlandske firmaers deltakelse i entrepriser i Norge bidrar til at økt aktivitet ikke har ført til overopphetning av norsk økonomi.

Tiden er overmoden for en ny politikk for en storstilt satsing på utbygging av både veier og jernbaner i Norge. Det mest kritiske er egentlig å bygge ut høyhastighets jernbaner i de mest trafikkerte områdene av landet. Situasjonen er imidlertid at samfunnsplanleggingen på dette området er sterkt på etterskudd, og må intensiveres sterkt, helhetlig og målrettet. Det første som må skje er å utarbeide en "masterplan" for hovedlinjene for alle de 4 store transportformene: jernbane/tog, vei/jernbane, lufthavner/fly og farleder/havner/skip. Dette må være grunnlaget for planer for det enkelte prosjekt, i den enkelte transportform, og i en sammenheng.

Det foreligger faglig sterke utredninger utført av Deutsche Bahn Int. GmbH som viser at en ny dobbeltsporet, flerbruks høyhastighetsbane Oslo-Bergen/Haugesund/Stavanger over Haukelifjell, og Oslo-Trondheim over Dovrefjell m/gren Ålesund vil være driftsøkonomisk lønnsomme. De viser at billett- og fraktinntektene fra hhv. person- og godstransportene vil dekke følgende:

- a. Utgiftene til drift og vedlikehold av infrastrukturen
- b. Utgiftene til anskaffelse, drift og vedlikehold av tog
- c. Nedbetaling av infrastrukturen over 30 år med en (real-) rente på hhv. + 3,3 og 2,9 % p.a.
- d. Positivt klimaregnskap i løpet av ca. 5 år + reduksjon av skader og trafikkdrepte i veitrafikken

Konklusjonen blir da; sett inn store ressurser på en snarlig utarbeidelse av en "masterplan" for hovedlinjene for aktuell infrastruktur, og gjennomgående prinsipper for bygging, finansiering, drift, skatter, avgifter og bruksgebyrer

for alle de 4 store transportformene. Det må også vurderes i hvilken grad inntektene skal øremerkes for etatenes videre utvikling, drift og vedlikehold av infrastrukturene.

De prosjektene som nå er under planlegging må bygges slik at de kan inngå som fullverdige i fremtidsrettede og helhetlige løsninger, både i Norge og som ledd i et nett mot det øvrige Europa. Det gjelder i særlig grad stamlinjer for jernbaner og veier. På et slikt grunnlag bør det settes fullt trykk på areal- og transportplaner som grunnlag for prosjektering, gjennomføring drift og vedlikehold av enkeltprosjekter.

Ivar Vågen, leder for TenkGrønnBane2025